

JADWIGA KUSIOR

MARTA WARIAS

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W DĄBROWIE TARNOWSKIEJ

Tradycje bibliotekarstwa w Dąbrowie Tarnowskiej sięgają końca XIX wieku i są związane z działalnością Towarzystwa Szkoły Ludowej, które w swym programie duży nacisk kładło na organizację bibliotek i popularyzację czytelnictwa polskiej książki.

Dość pomyślny rozwój bibliotekarstwa na ziemi dąbrowskiej przerwany został wybuchem I wojny światowej, kiedy to zbiory biblioteki zostały prawie całkowicie zniszczone. Po zakończeniu działań wojennych i ustabilizowaniu się sytuacji w mieście, dzięki staraniom kontynuującego swą działalność TSL, otwarto ponownie bibliotekę. Przy dużym wsparciu notariusza Karola Brauna, zarazem prezesa Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, biblioteka wznowiła działalność w nowo wybudowanym budynku „Sokolni”.

Nestorką bibliotekarzy w Dąbrowie była wybitna działaczka społeczna i kulturalna Zofia Bojkowa, spokrewniona ze znanym działaczem ludowym Jakubem Bojko, nauczycielka. Pracę w bibliotekarstwie rozpoczęła w 1913 r. i z książką związana była do roku 1946, z przerwami w okresie I i II wojny światowej. Zofia Bojkowa włożyła dużo wysiłku organizacyjnego w działalność biblioteczną TSL i utworzenie w Dąbrowie Powiatowej Centrali Bibliotecznej. Biblioteka publiczna TSL w roku 1934 liczyła 1360 tomów. Istniała również na terenie Dąbrowy Tarnowskiej biblioteka Towarzystwa Zaliczkowego, którego prezesem był wielki patriota i ofiarny działacz społeczny, uczestnik powstania styczniowego 1863 r. – Ludwik Zakrzewski, pochowany na dąbrowskim cmentarzu. Na jego nagrobku mieszkańcy miasta umieścili napis „Przyjaciel Małuczkich”.

W okresie okupacji hitlerowskiej zniszczeniu uległ ponad 10-tysięczny księgozbiór dąbrowskiej biblioteki. Po wyzwoleniu Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie organizowała się nawiązując do najpiękniejszych tradycji miasta i regionu. Szereg książek ocalałych w trakcie działań wojennych, a przechowanych przez mieszkańców, powróciło do biblioteki. Ludność przekazywała także własne książki. W 1949 r. została powołana równorzędna Powiatowa Biblioteka Publiczna, zaś w roku 1955 połączono obydwie placówki tworząc Powiatową

wą i Miejską Bibliotekę Publiczną. Jej dyrektorem była do roku 1972 Wiesława Klocek. W tym czasie biblioteka kilkakrotnie zmieniała swe siedziby, nie mając właściwych warunków lokalowych do rozszerzania działalności. Bardzo ważną datą dla dąbrowskiej biblioteki był rok 1972, wówczas oddano do użytku nowy budynek (o powierzchni użytkowej 1192 m²) przy ulicy Polnej 13, wybudowany z funduszy Ministerstwa Kultury i Sztuki. W funkcjonalnym lokalu rozszerzono strukturę organizacyjną, powstał Oddział dla Dzieci, którego księgozbiór został wydzielony z ogólnych zbiorów i systematycznie jest uzupełniany nowymi nabytkami. Biblioteka wyposażona została w nowy sprzęt dla wypożyczalni i czytelników. W roku 1974 dyrektorem PiMBP została mgr Alicja Dziewińska, która to stanowisko zajmowała do roku 1998. Reforma administracyjna państwa w 1975 r. spowodowała zmiany administracyjne i merytoryczne w sieci bibliotek publicznych. W miejsce Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej powstała Miejska Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Tarnowskiej, której zadaniem była również opieka instrukcyjno-metodyczna nad siecią bibliotek publicznych rejonu dąbrowskiego.

W 1976 r. rozszerzono strukturę organizacyjną ksiąźnicy tworząc dział książki rolniczej i nauk przyrodniczych, specjalizujący się w gromadzeniu literatury z zakresu rolnictwa i nauk biologicznych, ekonomii, agrobiznesu, zarządzania

i rachunkowości, techniki, przemysłu i rzemiosła, ekologii i ochrony środowiska. W roku 1978 utworzono filię biblioteczną w Gruszowie Wielkim; dotychczas działały na terenie gminy Dąbrowa Tarnowska filie w Szarwarku, Smęgorzowie i Nieczajnie Górnej. Struktura organizacyjna biblioteki w takiej formie funkcjonuje do chwili obecnej.

Staraniem dyrektor Alicji Dziwińskiej, 25 września 1984 r., na podstawie Zarządzenia Ministra Kultury i Sztuki, Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie Tarnowskiej otrzymała imię Marii Kozaczkowej, „Maryli znad Wiśły”, poetki ziemi dąbrowskiej, działaczki społecznej, wielkiej miłośniczki książek i biblioteki. Wtedy też dokonano odsłonięcia pamiątkowej tablicy w holu biblioteki z mottem zaczerpniętym z wiersza poetki: „...Ukochaj wiersz / co zrodził się / z tęsknoty, pracy i pieśni”.

W konsekwencji postanowień *Ustawy o samorządzie terytorialnym* w roku 1990 dąbrowska księżnica stała się jednostką samorządową. Po reformie administracyjnej kraju w 1999 r. biblioteka pełni funkcję biblioteki powiatowej dla powiatu dąbrowskiego. W skład struktury organizacyjnej wchodzi Muzeum Powiśla Dąbrowskiego, które ma charakter regionalny. Muzeum to gromadzi eksponaty z zakresu kultury materialnej wsi, archeologii i militariów. Można tu zobaczyć przedmioty użytku codziennego związane z dawnym gospodarstwem wiejskim: naczynia drewniane, kołowrotki, garnki, dzieże, zbiory sztuki ludowej oraz wszelkie pamiątki dotyczące dziejów miasta i regionu.

Od roku 1998 rozpoczęto proces komputeryzacji. Pierwszy komputer został ofiarowany przez czytelnika ks. Władysława Węgrzyna. Obecnie biblioteka dysponuje 7 stanowiskami komputerowymi, z których stworzono sieć, trwają prace nad tworzeniem komputerowej bazy danych. Fundacja im. Andrzeja Urbańczyka przekazała dąbrowskiej księżnicy zestaw komputerowy z przeznaczeniem do tworzonej kawiarenki internetowej dla użytkowników.

Księgozbiór Miejskiej Biblioteki Publicznej w Dąbrowie Tarnowskiej liczy 95 000 woluminów, w tym w mieście 63 000. Struktura księgozbioru kształtuje się następująco: literatura piękna dla dzieci – 23 000, dla dorosłych – 35 000, zaś popularnonaukowa – 37 000 woluminów. Biblioteka gromadzi 53 tytuły czasopism, w tym wszystkie tytuły gazet lokalnych i regionalnych, a także szkolnych, wychodzących na terenie powiatu dąbrowskiego. W zbiorach biblioteki utworzono nowy dział literatury obcojęzycznej, gromadzone są również kasyety video oraz „książki mówione”.

Z dąbrowskiej księżnicy korzysta 5500 użytkowników, którzy w roku statystycznym wypożyczyli 80 000 książek i 3000 czasopism. Z czytelni korzysta około 7000 czytelników, którym na miejscu udostępniono 22 000 woluminów oraz 5000 czasopism. W kształtowaniu kanonu literatury, szczególnie w zakresie zakupu nowości oraz prenumeraty prasy, uwzględniane są dezyderaty użytkowników. Biblioteka podejmuje starania, by nowe dziedziny i kierunki studiów znalazły zaplecze dydaktyczne w tej placówce.

Sensem istnienia biblioteki jest zaspakajanie potrzeb czytelniczych, informacyjnych oraz komunikacyjnych społeczeństwa. Dla miasta, gminy oraz powiatu pełni funkcję naukową i samokształceniową. Biblioteka służy popularyzacji li-

teratury, organizacji życia kulturalno-oświatowego, skupia wokół książek ludzi pełnych pasji i poszukiwań twórczych. Szczególną uwagę przywiązuje się do gromadzenia wszelkiego rodzaju wydawnictw związanych z regionem, tworząc z uwagi na ich wyjątkowy charakter dział „Dąbrowiana”. Obejmuje on również dokumenty życia społecznego. W zakresie dokumentowania gromadzone są i opracowywane różnego typu materiały tj. książki, maszynopisy, rękopisy, foldery, ulotki, afisze, zdjęcia, plakaty, artykuły prasowe, kalendarze, zaproszenia, albumy. Biblioteka opracowuje bibliografię regionalną, obejmującą całość piśmiennictwa dotyczącego regionu dąbrowskiego, a także bibliografię poświęconą ludziom zasłużonym dla tego terenu, uwzględnia również wydarzenia historyczne, społeczne i kulturalne ważne dla lokalnej społeczności.

Co roku organizuje też dziesiątki różnego rodzaju imprez dla czytelników: spotkania z pisarzami, wykłady i prelekcje literackie, historyczne, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i kultury Powiśla Dąbrowskiego, konkursy, wystawy okolicznościowe. Wśród imprez na wyróżnienie zasługują również:

1. Impreza kulturalna zorganizowana w związku z kończącym się XX wiekiem. Patronat honorowy objęli Marszałek Województwa Małopolskiego, Starosta Dąbrowski oraz Burmistrz Gminy Dąbrowa Tarnowska. W programie uroczystości znalazły się:

- wykład *Powiśle Dąbrowskie na przestrzeni mijającego wieku*,
- koncert poezji śpiewanej w wykonaniu zespołu „Tercet bez nazwy”,
- ogłoszenie wyników plebiscytu na „Człowieka Stulecia Województwa Małopolskiego” oraz „Książki XX wieku” – losowanie nagród wśród uczestników plebiscytu.
- otwarcie wystawy pt. *Dziedzictwo Kulturowe Powiatu Dąbrowskiego*, na której zaprezentowano dorobek kulturalny wszystkich gmin powiatu. Eksponowano na niej piśmiennictwo dot. powiatu dąbrowskiego: książki, prasę lokalną wydawaną przez gminy, parafie i szkoły, ukazano sylwetki ludzi wywodzących się z Powiśla, którzy wnieśli lub wnoszą wkład w kulturę narodu polskiego, m.in. Marii Kozaczkowej, Jerzego Brauna, gen. Mariana Kukiela, mjr. Henryka Sucharskiego, Stefanii Łackiej, Jakuba Bojki, Feliksa Konopki, Stanisława Słupka i in. Prezentowano rękodzieło artystyczne: rzeźby, malarstwo, haft.

2. Organizowany co roku *Powiatowy Konkurs Recytatorski im. Marii Kozaczkowej*, którego celem jest popularyzacja poezji Patronki biblioteki oraz współczesnych poetów polskich.

3. Cykl wystaw „Artyści Powiśla” – promujących nieprofesjonalnych artystów naszego miasta i powiatu.

4. Program zapobiegania patologiom społecznym: wykłady, konkursy, wystawy tematyczne – np. *Rodzino dokąd zmierzasz? – od patologii do normalności* lub *Miłość niejedno ma imię* – wykłady adresowane do młodzieży.

5. Wystawa *Jerzy Braun życie i twórczość*, poświęcona wielkiemu dąbrowianinowi z okazji 100. rocznicy urodzin harcerza, poety, filozofa, publicysty i męża stanu. Jej uroczyste otwarcie zaszczytli swą obecnością prof. Jacek Wojciechowski – dyr. Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie i bratanek Jerzego Brauna, Juliusz Braun – prezes KRRiTV oraz władze miasta i powiatu.

6. Wystawa pt. *Stefan kardynał Wyszyński – świadek wiary* – zorganizowana z okazji 100. rocznicy urodzin oraz 20. rocznicy śmierci Prymasa Tysiąclecia.

Przedstawione wybiórczo imprezy oraz wystawy organizowane przez bibliotekę cieszą się dużym powodzeniem wśród jej użytkowników. Wystawy zwiedzane są przez uczniów szkół z terenu miasta i powiatu. Uroczystości organizowane w bibliotece wrosły w pejzaż miasta i są wspaniałą promocją dla biblioteki oraz zaletą w pozyskiwaniu kolejnych użytkowników.

Budynek biblioteki jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Pomimo bardzo niesprzyjających czasów dla kultury, dzięki mądrości władz samorządowych, dąbrowska księżnica, choć powoli, stale podnosi swój standard oraz staje się bardziej atrakcyjną, nowoczesną, przyjazną dla środowiska. Współpracuje ze szkołami podstawowymi, gimnazjami i szkołami średnimi, Dąbrowskim Domem Kultury, Katolickim Stowarzyszeniem Civitas Christiana, Związkiem Dąbrowiaków, Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Światowym Związkiem Żołnierzy Armii Krajowej, Parafią Rzymsko-Katolicką, Redakcją „Kuriera Dąbrowskiego” oraz „Żyjmy Ewangelią”, jest otwarta na różne formy pracy i współpracy, które w końcowym efekcie służą człowiekowi i dają nam poczucie sprawnie działającej placówki kulturalnej w naszym mieście i powiecie. O pracy Miejskiej Biblioteki Publicznej w Dąbrowie Tarnowskiej ukazują się szereg artykułów w prasie oraz informacji w radiu i telewizji.